

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי ח' חשון תשע"ט | דף היומי בבלי: מנחות סח.
דף היומי בהלכה: מסעיף ל"ה עד סעיף ל"ח.
מוסר: זכור למרים מתחילת פרק כ"ו עד תחילת פרק כ"ז.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק כ"ב 'שנאת הרבנות' עד פרק כ"ד 'וכבר מצאנו שהמלאכים'.

הדף היומי בהלכה

האם מותר לאדם מצונן לשתות מיץ תפוזים בשבת?

לחיזוק גופו.
אבל פעולה שדרכם של הבריאים לעשות, אינה נחשבת כפעולה רפואית, ומותר לעשותה אף לצורך רפואי; ולדוגמה: אדם שהצטנן מעט, רשאי לשתות כוס תה, או מיץ תפוזים טבעי, למרות שתכונתם להקל מעט את הצינון.
[שו"ע שכת, לו, ומשנ"ב קיח, קכ וקכא; ביאורים ומוספים דרשו, 107; וראה ארחות שבת כ, הע' קעז]

כפי שלמדנו, חכמינו ז"ל גזרו שלא יעשה אדם בשבת פעולה לצורך רפואה; ובכלל גזירה זו - כל פעולה שאין דרכם של בריאים לעשות, וממילא ניכר שנעשית לצורך רפואה.

איסור זה הוא רק למי שסובל ממחוש קל וכדומה, אבל מי שמוגדר כחולה - למרות שלא נשקפת כל סכנה לחייו, רשאי לעשות מעשי רפואה שאין בהם איסור מלאכה (להרחבה, ראה שולחן ערוך לעיל, יז). ואף לאדם שאינו סובל ממחלה או ממחוש כלשהו, אך הוא חלש בטבעו - אסור לעשות פעולה רפואית

הדף היומי בהלכה

האם מותר ליטול 'ויטמינים' בשבת?

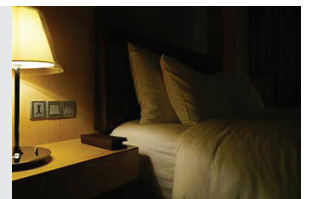

שבאופן זה מוגדרת נטילתם כאכילה ולא כפעולה רפואית; ויש אומרים שאסור לבריא ליטול ויטמינים אף כתחליף למזונו, ורק אם הם נראים כמאכל רגיל - וכגון טבליות ויטמינים למציצה הנראות כסוכריות - מותר הדבר.
[שו"ע שכת, לו; ביאורים ומוספים דרשו, 108]

כחלק מאיסור עשיית פעולה רפואית בשבת, אסור למי שאינו מוגדר כחולה ליטול תרופות; ולדוגמה: אסור לאדם שחש מעט כאב בראשו, ליטול גלולה לשיכוך הכאב; וכן אסור לאדם הסובל מחולשה, ליטול 'ויטמינים' לחיזוק גופו. ואדם בריא לחלוטין - יש אומרים שרשאי ליטול ויטמינים, כיון שאין בכך כל רפואה; יש אומרים שנטילתם היא פעולה רפואית מובהקת, ולכן אסור אף לבריא ליטולם לשם שיפור בריאותו, אך מותר ליטולם כתחליף או כתוספת למזונו, כיון

הדף היומי בהלכה

באיזה מצב מותר ליטול 'כדור שינה' בשבת?

כסובל ממחוש כלשהו, ונטילת הכדור נחשבת כפעולה רפואית.
ג. נדודי שינה הנגרמים ממתחויות יתר של העצבים; ובמצב זה לכלל הדעות נחשבת נטילת הכדור כפעולה רפואית.
וכדור המשמש גם למטרות רפואיות, כגון להרגעת עצבים - יש שהחמירו שלא להשתמש בו כלל, למעט מי שנחשב כחולה.
[שו"ע שכת, לו; ביאורים ומוספים דרשו, 108; וראה שם, 100, וארחות שבת כ, הע' קעז]

בהמשך לאמור: הפוסקים דנים בנוגע לנטילת 'כדורי שינה' בשבת - האם היא נחשבת כעשיית פעולה רפואית. ויש להבדיל בענין זה בין שלושה מצבים של חוסר שינה:

א. חוסר שינה חמור, הגורם לחולשה כללית באופן שהאדם מוגדר כחולה; ובמצב זה מותר ליטול כדור שינה.

ב. נדודי שינה הנגרמים מחוסר ריכוז; ונחלקו הפוסקים אם במצב זה האדם מוגדר כבריא, ונטילת הכדור אינה נחשבת כפעולה רפואית, או שהוא מוגדר

כשהמשגיח הגאון רבי מאיר חדש זצ"ל הבחין בהנהגתו המשוונה של הבחור ר' אליעזר צדוק - שהוא עומד עם סטנדר וגומע מסכתות בזו אחר זו, וכל זמן קצר הוא מחליף מסכתא - קרא לו והחל בוחן אותו

"תורת חסד על לשונו" - הסוד שעמד מאחורי ההצלחה הפלאית בלימוד התורה

בזכרון נפלא כמי שהגמרא פתוחה לפניו בכל עת, עד שהמשגיח הגאון רבי מאיר חדש זצ"ל הבחין בהנהגתו המשוונה של הבחור רא"צ - שהוא עומד מול העמוד כשסטנדר לפניו והוא גומע ובולע מסכתות הש"ס בזו אחר זו - וכל זמן קצר הוא מחליף מסכתא, קרא לו והחל בוחן אותו בסוגיא הנלמדת בישיבה בסדר העיון - ישר והפוך מעלה ומטה, ולא מצא כל דופי בהבנתו וידעיותו. אך המשגיח שלא ידע את הסוד העומד מאחורי הצלחה זו, טען בפניו כי האף אומנם שלא תפסו אפילו בסברא אחת, מ"מ לדעתו לא זו הדרך לגרוס דפי גמרא זה אחר זה. אך רא"צ לא ענהו והמשיך בדרכו. וכל ימיו היה הש"ס כמונח בכיסיה ובכל מקום ששאלוהו ידע בבירור את הדף בו נכתב מאמר זה, ואילו תוספות כתובים על הדף כסדרן זה אחר זה - עד שהיה יודע לקרוא את הגמרא בשורה ישרה, מתחיל ברש"י ממשיך בגמרא תוספות ומסיים ברבינו חננאל. גם היה מוכיח את תלמידיו ידיעת ש"ס מה... כשהם בוחנים אותו ואינם תופסים אותו אפילו בטעות אחת. הרי לך, כי לא היטיב רא"צ עם זולתו אלא עם עצמו, וכל ימיו נהנה מאותה 'טובה' בעליה בתורה ובידיעת הש"ס על בוריו ובחינוך התלמידים. (באר הפרשה)

שח הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א: שמעתי מהגרי"מ טורצ'ין שליט"א, שאביו הגאון רבי אלעזר צדוק זצ"ל למד בימי בחרותו בישיבת 'חברון' בירושלים תובב"א, ובאותן השנים עדיין לא סודרה הפנימיה בישיבה, והיה ישן בביתם של בעה"ב. בערב יוה"כ לאחר הסעודה המפסקת בבית מארחו, מיהר לישיבה להתעורר באמירת תפילה זכה, כל נדרי ותפילת ליל יוה"כ"פ, והנה הוא עובר בסמוך לביתו של הגה"ק מטעפליק שכבר היה אז לעת זקנותו, והגאון הנ"ל ביקש ממנו: בחור'ל, בחור'ל, רחם נא ובוא עמי לביתי לסייעני באיזה ענין נחוץ ודחוף... רא"צ לא שת לבו לשעה המיוחדת והמאוחרת, ובנחת סר לבית הגאון, כשבכוחות על טבעיים ובמסירות נפש ממש הוא מנקה ומסייע בעדו ככל הדרוש, אף שידע להדיא שע"ז הוא מפסיד 'כל נדרי' וכו'. בגמרו את עבודת הקודש ב'הוצאת כף ומחתה', נענה אליו הגאון וכה אמר לו: הנה עזרתני בדבר ובאופן שהוא מעל לטבע, אף הקב"ה יסייעך בשנה הבעל"ט למעלה מכל טבע העולם... באותה שנה נפתחו בפניו מעייני החכמה למעלה למעלה מכל דרכי הטבע, והיה לומד בכל יום ויום בהתמדה 30 דפי גמרא בהבנה עמוקה, והיה זוכרם

הסיפור היומי

בדרכו אל השולחן שבחדר, נענע הגר"א גניחובסקי קצת את המגש, ועל ידי כך נשפך מעט משקה מהכוסות, ועל מעט משקה זה קרא שם למעשרות, והסיפור הסתיים בלי שאיש הבחין בדבר

מיץ התפוזים שעושר בחשאי כדי שלא לפגוע בכבוד תלמידי חכמים

כדי שיוכל לעשר לכל הדעות, כי אף החמיר לזכות באוכל לפני המעשרות, ובדרכו זו עד השולחן שבחדר נענע קצת את המגש ועל ידי כך נשפך מעט מהכוסות על המגש, ועל מעט משקה זה קרא שם למעשרות, והסיפור הסתיים בלי שאיש הבחין בדבר. הוא לחש בשקט לרבי יעקב פוזן שהכל מעושר ושהוא חייב לשתות לכבודו של הגרי"י ויס. תלמיד חכם ציין בהקשר לסיפור זה את הירושלמי בדמאי פ"ז שששני אמוראים זרקו מאכל אחד לחברו כדי שיפלו ממנו פירורים, ועי"כ היתה להם אפשרות לעשות קריאת שם בלא שידע בעל הבית שחשדו שאינו מעשר את פירותיו. (יתד נאמן נח תשעד ע"פ 'ויאמר הנני')

סיפר הגאון רבי יעקב פוזן שליט"א, כי הזדמן לו להיות פעם יחד עם להבחל"ח הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל במעונו של הגאון בעל המנחת יצחק זצ"ל, ובשל מנהגם לעשר גם מוצרים שבהכשר הבד"צ של העדה החרדית, עמדו בפני בעיה: אם יגיש לפנייהם כיבוד והם יעשרו, תהיה בכך פגיעה בכבודו של המנחת יצחק, ראש בית דין של העדה החרדית. הם היו במבוכה, אך רבי אברהם כדרכו מצא את הפיתרון. הגאון המנחת יצחק בענוותנותו נכנס בעצמו לחדר עם מגש ועליו כוסות עם משקה מיץ תפוזים. רבי אברהם רץ לקראתו ולקח את המגש מידיו באמרו כי אין זה כבוד התורה ומדוע שהרב יטרח כך; הגביה את המגש וזכה במשקה

כשנכנסנו לגור ברמת השרון שכרנו דירה, אבל בלי רהיטים... זקן אחד שהחליף את המיטות הישנות שלו, שלח לנו שתי מיטות, אחת לאבא ואחת לסבתא, ואנחנו ישנו על הרצפה. אבל הדבר הראשון שאבא עשה - הוא הלך לביהכ"נ והביא עוד שתי גמרות שיהיה לנו יותר נח ללמוד...

הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל על ה'לך לך' הפרטי של אביו ובני משפחתו

בלי רהיטים, בלי שולחנות, בלי כיסאות, ובלי מיטות, והיה שם זקן אחד שבא מאמריקה והחליף את המיטות הישנות שלו, הוא שלח לנו שתי מיטות, אחת לאבא ואחת לסבתא, ואנחנו ישנו על הרצפה, ואז הדבר הראשון שאבא עשה- הוא הלך לביהכ"נ ונטל רשות מהגבאים והביא עוד שתי גמרות ב"ק שיהיה יותר נח ללמוד, וזה לפני כל הרהיטים...

למשכיר של הדירה היה פרדס של חמישה דונם ברחוב אוסישקין, הוא נתן לנו רשות לקחת ארגזים שאורזים בהם תפוזים, וישבנו על הארגזים ולמדנו גמרא. וזה לימד אותנו על סולם הערכים: לפני שדואגים למה לאכול, ולמיטה לישון, דואגים שתהיה גמרא ללמוד! אבא שמח מאוד שאנחנו נמצאים באויר של א"י, וכשבאנו לארץ אמר: "תאר לך שאנו נמצאים במצב שכל הגוף באויר של א"י, כמו בתוך סוכה, כל הגוף בתוך מקום קדוש!", ומאוד היה שמח בזה. לפעמים בחורף ביום בהיר, היה אומר "האם בחו"ל ישנם שמים בהירים כ"כ כמו פה? תראו אחרי הגשם הראשון איזה שמים בהירים, איזה תענוג!". וכך היה מאוד משבח את האויר של ארץ ישראל.

ביום הראשון שהגענו לנמל יפו, התעניינו הקרובים שכבר היו לפנינו בארץ ישראל מתי האוניה מגיעה, וחיוכו לנו בנמל הרבה רבנים. הגענו לבנין ששם יורדים והתיישבנו, ואני שומע שאבא אומר לדודים שלי: "מה הייתה המטרה שברחנו מרוסיה, אמנם המצב הכלכלי שם קשה מאוד, אבל הסיבה העיקרית הייתה ששם אי אפשר ללמד תורה לילדים בגלל סכנת נפשות, וזוהי הסיבה שעשינו השתדלות לצאת משם", (כמובן עם הרבה נסים, והיה בן דוד שעזר לנו לקבל את הרישיונות).

ובעצם אם הייתה אפשרות לנסוע מרוסיה לפולניה - הייתי נוסע לפולין, ששם הרב'ה שלי ר' ברוך בער, שם יש ישיבות מעולות: קמניץ, מיר, שהילדים יגדלו בישיבות בשקידה ועיון, ואותו רב'ה שאני למדתי אצלו ממשיך להיות ראש הישיבה, ורציתי שהבנים שלי גם ילמדו אצלו, אבל המצב היה שרוסיה ופולניה היו ביניהם כ"כ ברוגז, שאי אפשר היה להעביר שום דבר, ולכן נסענו לא"י שגם פה אפשר ללמד תורה. וגם מזה מבינים שהערך הכי חשוב הוא ללמוד תורה, ואיפה שאפשר ללמוד תורה - שם אנחנו!

(מתוך מתוך הספר שיחות ביה"ש עלון גאון יעקב' / לך לך התשע"ז)

לך לך מארץ (בראשית יב, א)
לפני שאבא ז"ל היה רב ברמת השרון הוא היה רב ברוסיה, ובעיירה שבה נולדתי, לפני שהגרזן של סטאלין ימ"ש השמיד את היער הגדול של התשב"ר, היה שם ת"ת של ארבע מאות ילדים. אבל כשאני הגעתי לגיל שמתחילים ללמוד ספר בראשית, אבא שלח אותי למלמד היחידי בעיר, והיו שם רק שבעה ילדים! אלו שלא נכנעו למשטר של המכבש הגדול של לנין וסטאלין ימ"ש, שעזרו להם הרבה יהודים פוקרים. היה חוק חינוך חובה שחייבים לשלוח כל ילד ל"שקולע" [ביה"ס של הקומוניסטים], ומי שלא שלח היה צפוי לעונש, ואפשר לתאר איזה מצב זה היה.

והנה כשהגענו בפרשת נח לפסוק "ויזכור אלוקים את נח", המלמד הודיע שלא ממשכיכים יותר כי זה סכנת נפשות, כי הגיעו שלוחים מהשלטון והודיעו לו: "עד כאן!". שנה אחרי כן פגשתי את אחד מהילדים שלמדו איתי ספר בראשית, אוכל ברחוב סנדוויץ' עם חזיר! כל כך מהר היה המהפך...

המצב היה ששומרי תורה ומצוות היו בייאוש, וחשבו שאין תקווה שמישהו מהדור הבא ישמור בכלל תורה ומצוות. רוסיה הייתה שולטת אז על שישית מהעולם, ביניהם אוקראינה, גרוזיה, בוכרה, והיו שם מיליוני יהודים. ואבא היה מעודד את העם בדרשות שלו, והיה מדבר בתקיפות שהעיקר לא להתייאש. אבא ז"ל, אחרי מאמצים גדולים, קיבל בעז"ה רשיון יציאה, ונמל היציאה היה הנמל הגדול שבעיר אודסה.

נסענו באוניה כמעט שבועיים, וכשהגענו לא היה לנו איפה לגור, והמשפחה הייתה מפוזרת אצל קרובים. סבתא גרה אצל קרוב אחד, אחותי גרה אצל קרוב אחר, אבל אבא לא פיזר את הבנים, ר' גרשון ואני, כי בכל מקום שהיינו, תקופה בכפר חסידיים, תקופה בירושלים, תקופה בת"א, הוא רצה להמשיך את סדר הלימוד בגמרא. גם כשנסענו מנמל אודסה, וכל החבילות היו בתא המטען, אבל הרי יש מוזודות קטנות שצריכים, ומה היה לנו בהן? גמרא בבא קמא, ששלושתנו למדנו מתוכה ביחד, וחומש ויקרא לפרשת השבוע, כדי שלא נפסיק אף יום מללמוד! ובכל מקום שהיינו, אבא מיד לקח גמרא ולמד איתנו... היו אמנם ימים שלא למדנו כי הוא היה עוסק בחבלי קליטה וסידורים שונים, אבל כשנכנסנו לגור ברמת השרון בסוף שנת תרצ"ד, וכבר שכרנו דירה, אבל

מה חיפש חייל פולני במזוודתו של הגרי"ז מבריסק? למה נסגר ה'חדר' שבו למד הגרי"ז אדלשטיין? והסיפור שמאחורי הקדיש של הקשיש ממנצ'סטר

סקירה קצרה מפי עורך עלון 'לקראת שבת' הרב משה הרמן על התכנים המיוחדים שיופיעו בעלון השבוע אי"ה

בגיליונו שיחה נדירה שקיים לפני מספר שנים הסופר הרב יעקב הייזלר במעונו של מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, לרגל יום היארצייט. איזו נקודה ביקש מרן שליט"א להדגיש במיוחד כאשר מספרים על החזו"א? כיצד ידע החזו"א מתוך מכתבי חידו"ת ששלחו לו להבחין ביראת השמים של הכותב? מנין שאב את ידיעותיו בעניני רפואה, ומה עמד מאחורי כתב הסתרים שהתגלה בגנזיו לאחר פטירתו ובו הוא מספר על נשמה שבאה אליו לבקש תיקון. ועוד על קצה המזלג מהחומר המרתק הממתין לנו בגיליון השבוע: עובדות מאלפות ממדת ענוותנותו של מרן הסטייפלער זי"ע; מעשים מופלאים על זהירותם המופלגת של גדולי ישראל בהתעסקותם עם כספי צדקה; ובשבוע בו אנו קוראים על מצוות מילה, נספר גם על כמה ממסעותיו של המוהל הרב אהרן קרמר, הנוסע תמידין כסדרן לערוך בריתות ברחבי העולם, ובאמתחתו אין ספור סיפורים ועדויות על הניצוץ היהודי הממשיך לפעם בקרב צאצאיו של אברהם אבינו ע"ה, אשר גם לאחר שנים של דיכוי רוחני וגשמי אינם מוכנים להתנתק מהברית שכרת הקב"ה עמו ועם זרעו אחריו עד סוף כל הדורות.

השבוע - פרשת לך לך, בה אנו קוראים על יציאתו של אברהם אבינו מארץ מולדתו מציווי הקב"ה, אל ארץ כנען, מופיעה בגיליון 'לקראת שבת' שיחה מרתקת של הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל - שכידוע עלה בהיותו ילד קט עם הוריו מרוסיה הקומוניסטית - בה הוא מספר על ה'לך לך' הפרטי של משפחתו, החל מהיום בו הודיע המלמד שלו לאביו כי הוא סוגר את ה'חדר' מחמת איומי השלטונות, דרך ההפלגה בת השבועיים ממנל אודסה לנמל יפו, ועד הדירה חסרת הרהיטים ברמת השרון, שבו הפריטים הראשונים שהוכנסו אליה היו שתי גמרות בבא קמא שנלקחו בהשאלה מבית כנסת סמוך. "ויאמין בה" ויחשבה לו צדקה" - כמה וכמה יריעות מרתקות על כוחה של אמונה מופיעות בגיליון השבוע. בין השאר נקרא על הקשיש ממנצ'סטר שנשלף בדרך נס ברגע שאחרי האחרון מתוך תאי הגזים. על היום בו השתמש הגרי"ז מבריסק בסגולה הידועה של ה'נפש החיים' כאשר חייל פולני פשפש במזוודתו בתחנת הרכבת של ורשה. ועל הפרופסור שתירץ להגרא"מ שך קושיא חזקה ברמב"ם שהטרידה אותו במשך 60 שנה... ולרגל יום פטירת מרן החזו"א שיחול בשבוע הבא ביום ט"ו בחשוון, מתפרסמת

השׁוֹת הַיּוֹמִי

שכח שלוש פעמים לומר 'ותן טל ומטר' - מה דינו?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מוודיעין עילית

על הצדיקים, אלא ידלג מיד לשמע קולנו. ומצד שני, הרי לא מצינו שמע קולנו סמוך לעל הצדיקים. כיצד אפוא נוציא שכחן זה מהתסבוכת שנכנס אליה? תשובה: פסק מורי רבי הגרמ"ש קליין שליט"א שלא ימשיך עד שמע קולנו וגם לא ידלג, אלא דינו לחזור פעם נוספת ל'ברך עלינו' ולומר ותן טל ומטר כדין. שכן מאחר ומי שכח פעמיים - גם ב'ברך עלינו' וגם ב'שמע קולנו' - החמירו עליו לחזור ל'ברך עלינו' ולא לחזור לשמע קולנו, א"כ זה ששכח פעם נוספת עדיין בחובתו עומד לחזור ל'ברך עלינו' ולהתפלל כראוי.

שאלה: מי שכח לומר 'ותן טל ומטר' יכול לאמרו בברכת שומע תפילה, אך אם שכח גם בשומע תפילה אינו יכול לחזור לשומע תפילה אלא צריך לחזור לברכת ברך עלינו, כמבואר בשו"ע סי' קי"ז ס"ה. ובכן, מה יעשה אדם שכח לומר ותן טל ומטר ב'ברך עלינו', ועבר 'שמע קולנו' וג"כ שכח, ונזכר בעודו בברכת רצה, וחזר ל'ברך עלינו' ושוב שכח, וכעת עומד בברכת על הצדיקים - האם ימשיך תפילתו עד שמע קולנו ושם יזכיר? או שמא מאחר וכבר אמר בפעם הראשונה על הצדיקים ובונה ירושלים עד שמע קולנו כדין, וכל מה שחזר זה כדי לומר ותן טל ומטר, לכן אין לו להמשיך ולברך

אחד ממקורבי הרה"צ רבי יצחק דוד גוטפרב זצ"ל ניגש אליו בליל ערב יוהכ"פ בסערת נפש, ואמר לו: "אוי וי! מחר בלילה כבר יום הקדוש, חרד אני מאוד". תפסו רבי יצחק דוד בזרועו ואמר לו: "ומה עם קריאת שמע של היום בלילה?"...

"מה לך דואג דאגת מחר, כשעבודת וחובת ההווה עדיין ניצבת בפנינו!"

עם תפילת ערבית? הנעמוד בשמו"ע לפניו יתברך כראוי? הבטוחים אנו שנוכל לכוון בברכה ראשונה של שמו"ע כראוי? והרי הכוונה בזה מעכבת! וכי כל זה אצלנו כמונח בקופסא? ומה לך כי דואג אתה דאגת מחר, כשעבודת וחובת ההווה עדיין ניצבת בפנינו!"

וסיים המספר, שדיבורים אלו העמידוהו על מקומו ונתיישרה דעתו. (ע"פ ספר 'על העבודה')

"ועל כן נקראת יראת חשא, כי עיקרה יראה מן החשא שלא יכנס ויתערב במעשיו מחמת פשיעה והתרישלות או מחמת העלם יהיה באיזה דרך שיהיה" (מסילת ישרים פרק כד) אחד ממקורביו של הרה"צ רבי יצחק דוד גוטפרב זצ"ל, בן ישיבה יגע בתורה וירא ה', ניגש אליו פעם בליל ערב יום הכיפורים אור לט' תשרי בסערת הנפש, ואמר לו: "ר' יצחק דוד, אוי ווי! מחר בלילה כבר יום הקדוש, חרד אני מאוד". תפסו רבי יצחק דוד בזרועו ואמר לו: "מה אתך? הרי עדיין הלילה הזה לפנינו, זרריך עוד לקרוא קריאת שמע וחייבים לצאת ידי חובה. הנצא ידי חובה? ומה

לפליאתו של אותו רב
על כך שה' חפץ חיים' לכאורה מגזים בדבריו,
אמר לו רבנו - "בוא ונראה מה קורה במטבח". הלכו וראו כיצד
בעלת הבית כועסת על המבשלת ומודיעה לה שהיא מפוטרת...

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

שהגוש להם האוכל, שאלה אותם בעלת הבית האם האוכל היה טוב, והח"ח ענה שהיה טוב מאד, והרב שהתלוה אליו אמר שהיה טוב מאד רק היה חסר קצת מלח במרק, וכשמוע הח"ח דבריו אלו ספק ידיו בראשו ואמר: "כל ימי נזהרתי מלדבר ולשמוע לשון הרע, ועתה נאמר בפני לשון הרע על המבשלת, לא היתה כדאית כל נסיעה זו".

והסביר לו הח"ח, שהרי עכשיו תלך בעלת הבית למבשלת ותגער בה על כך שלא שמה מספיק מלח במרק ותצער אותה ואף תפטר אותה, וזה ממש לשון הרע, כי נגרם בדברים אלו נזק וצער למבשלת, ולפליאתו של אותו רב על כך שהח"ח לכאורה מגזים בדבריו, אמר לו הח"ח - בוא ונראה מה קורה במטבח. הלכו וראו כיצד בעלת הבית כועסת על המבשלת ומודיעה לה שהיא מפוטרת, והיא עומדת מבויישת ודמעוטיה בעיניה [והרב ההוא, בראותו כמה צדקו דברי הח"ח, השקיע מאמצים וממון כדי להחזיר את המבשלת לעבודה].

בכלל ג סעיף ג מהלכות לשון הרע מלמדנו ה' חפץ חיים', כי אפילו כשאנו מדבר מתוך שנאה על רעהו, ואף לא מתכוון לגנות, ואמר רק דרך שחוק וקלות ראש [ואפילו בדרך שיחה לפי תומו - 'ביאורים ומוספים'] בכל זאת הרי זה לשון הרע האסור מהתורה.

ומוסיף ב'באר מים חיים' בשם רבנו יונה, שנענשים על הפשיעה בלשון הרע אף שלא התכוין לבזות את השני, ולכן כל דיבור שיצא ממנו בסופו גנאי לשני, הרי הוא חייב אף אם לא התכוין לכך. אמנם בביאורים ומוספים מציינים, כי אם לא היתה סיבה לחשוש שייצא גנות ובזיון, אין כאן תורת לשון הרע וכפי שהתבאר לעיל, ע"ש.

על חשיבות ההשגחה על כל דיבור, שאף שאינו מתכוין לשנאה וגנות אפשר להיכשל בלשון הרע - מביאים בביאורים ומוספים מעשה שאירע עם ה' חפץ חיים' (שאל אביך ויגדך ח"ב עמ' לט - הגרמ"א שטרן בשם הגר"י קמינצקי) שהלך עם רב חשוב בשליחות לשם דבר מצוה, והתאכסנו בדרך באכסניא, ולאחר